

JOGI DÖNTÉSEK A TALAJVÉDELEM TERÜLETÉN

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
TALAJTANI ÉS AGROKÉMIAI
KUTATÓINTÉZET



EURÓPAI UNIÓS SZABÁLYOZÁS

Európai Bizottság közösségi környezetpolitikájának általános célja:

- a legjobb életfeltételeket nyújtó környezet megteremtésével elősegítse az embert szolgáló növekedést;
- a növekedést összeegyeztesse a természeti környezet megőrzésével.

EGYSÉGES EURÓPAI OKMÁNY (1987)
a Római Szerződés (1957) módosításával
MAASTRICHTI SZERZŐDÉS (1992)
AMSZTERDAMI SZERZŐDÉS (1997)



Környezeti szempontok közösségi politikákba való integrálása.

TALAJVÉDELEM AZ EU-BAN

2006: a talajvédelemről szóló tematikus stratégia elfogadása

A Stratégia négy pillérre épül:

- keretjogalkotás a talajvédelem érdekében a fenntartható használat elsődleges céljával,
- a talajvédelem beépítése a tagállami és közösségi szakpolitikák alkotásába és végrehajtásába,
- a talajvédelmi ismereti hiányosságok megszüntetése a Közösség által támogatott kutatások és nemzeti kutatási programok révén,
- a nyilvánosság figyelmének felhívása a talajvédelem szükségére.

**ADDIG AZ UNIÓNAK NEM VOLT EGYSÉGES
TALAJVÉDELMI KONCEPCIÓJA!**

TALAJVÉDELMI KERETIRÁNYELV

Jogalap az EK-Szerződés 175. cikkének (1) bekezdése.

A keretirányelv elfogadását néhány meghatározó tagország mindeddig **megakadályozta.**

A **létrehozná** a talajnak a környezeti, gazdasági, társadalmi és kulturális funkciók betöltésére vonatkozó képességeinek megőrzési rendszerét.

Olyan **intézkedéseket** állapítana meg, amelyek **elősegítenék** a talajromlási folyamatok megelőzését, csökkentését, illetve a talaj működőképességének helyreállítását.

A **megfelelne** a szubszidiaritás és az arányosság elvének.

TALAJVÉDELMI KERETIRÁNYELV

...előírná...

...az erózió, a szervesanyag csökkenés, a tömörödés, a szikesedés és a földcsuszamlások kockázatának kitett területek azonosítását, nyilvánosságra hozatalát, továbbá a kockázat csökkentését szolgáló intézkedési programok/csomagok meghatározását;

...szennyezett területek nemzeti jegyzékének összeállítását, és a helyszíni kockázatfelmérését, valamint a szennyezett területek remediációját, a rögzített előírásoknak megfelelően, a rögzített ütemezésben el kellene végezni;

...a nyilvánosság figyelmének felhívását, a jelentéseket és az információcserét;

...a tagországoknak a szükséges szankciórendszer megalkotását, aminek hatékonynak, arányosnak és visszatartó erejűnek kéne lennie.

TALAJVÉDELMET ÉRINTŐ UNIÓS JOGSZABÁLYOK

A szennyvíziszap mezőgazdasági felhasználása során a környezet, és különösen a talaj védelméről szóló **86/278/EGK** irányelv.



- szabályozza a szennyvíziszap helyes mezőgazdasági felhasználását;
- bizonyos kezdeti közösségi intézkedéseket hoz létre a talaj védelmére vonatkozóan.

A mezőgazdasági forrásokból származó nitrátok által okozott vagy indukált vízszennyezés csökkentéséről és megelőzéséről szóló **91/676/EGK** irányelv.



- rögzíti a nitrátszennyezés által érintett vizek kijelölésének szempontjait;
- előírja a Helyes Mezőgazdasági Gyakorlat és a veszélyeztetett területek védelme érdekében megvalósítandó intézkedések keretrendszerét .

TALAJVÉDELMEZT ÉRINTŐ UNIÓS JOGSZABÁLYOK

A környezeti károk megelőzése és felszámolása tekintetében a környezeti felelősségről szóló **2004/35/EK** irányelv.



- a környezeti károk megelőzése és felszámolása érdekében a környezeti felelősségre vonatkozó szabályok létrehozása a „szennyező fizet” elvének alapján.

A környezetszennyezés integrált megelőzéséről és csökkentéséről szóló **2008/1/EK** irányelv.



- amely bizonyos tevékenységekből származó szennyező anyagok kibocsátásának megelőzésére vagy, a kibocsátások csökkentésére vonatkozó rendelkezéseket határoz meg.

A környezet büntetőjog általi védelméről szóló **2008/99/EK** irányelv.



- kötelezi a tagországokat, hogy a közösségi környezetvédelmi jog rendelkezéseinek súlyos megsértése esetén, nemzeti jogszabályaikban büntetőjogi szankciókat írjanak elő.

HAZAI SZABÁLYOZÁS

ORSZÁGOS TALAJVÉDELMI STRATÉGIA

Célkitűzései a következők:

- az ésszerű talajhasználat;
- a talaj sokoldalú funkcióképességét akadályozó, a talaj termékenységét csökkentő káros talajdegradációs folyamatok mérséklése, a talajszennyeződés megelőzése, megszüntetése, vagy bizonyos tűréshatárig történő mérséklése;
- a talaj – s ezen keresztül az adott terület – vízháztartásának, nedvességforgalmának szabályozása;
- a talajba juttatott anyagok bio-geokémiai ciklusának szabályozása, a racionális növényi tápanyagellátás, valamint a talaj és a felszíni/felszín alatti vízkészletek minőségének megóvása.

**Ezen
célkitűzésekből
szinte semmi sem
valósult meg.**

FÖLDVÉDELEM, TALAJVÉDELEM, FÖLDTANI KÖZEG VÉDELME

Földvédelem: 2007. évi CXXIX. ;

Talajvédelem: 90/2008. (VII. 18.) FVM rendelet ;
50/2001 (IV. 3.) kormányrendelet;
36/2006. (V. 18.) FVM rendelet;
27/2006. (II. 7.) kormányrendelet;
59/2008. (IV. 29.) FVM rendelet;
2009. évi XXXVII. törvény ;

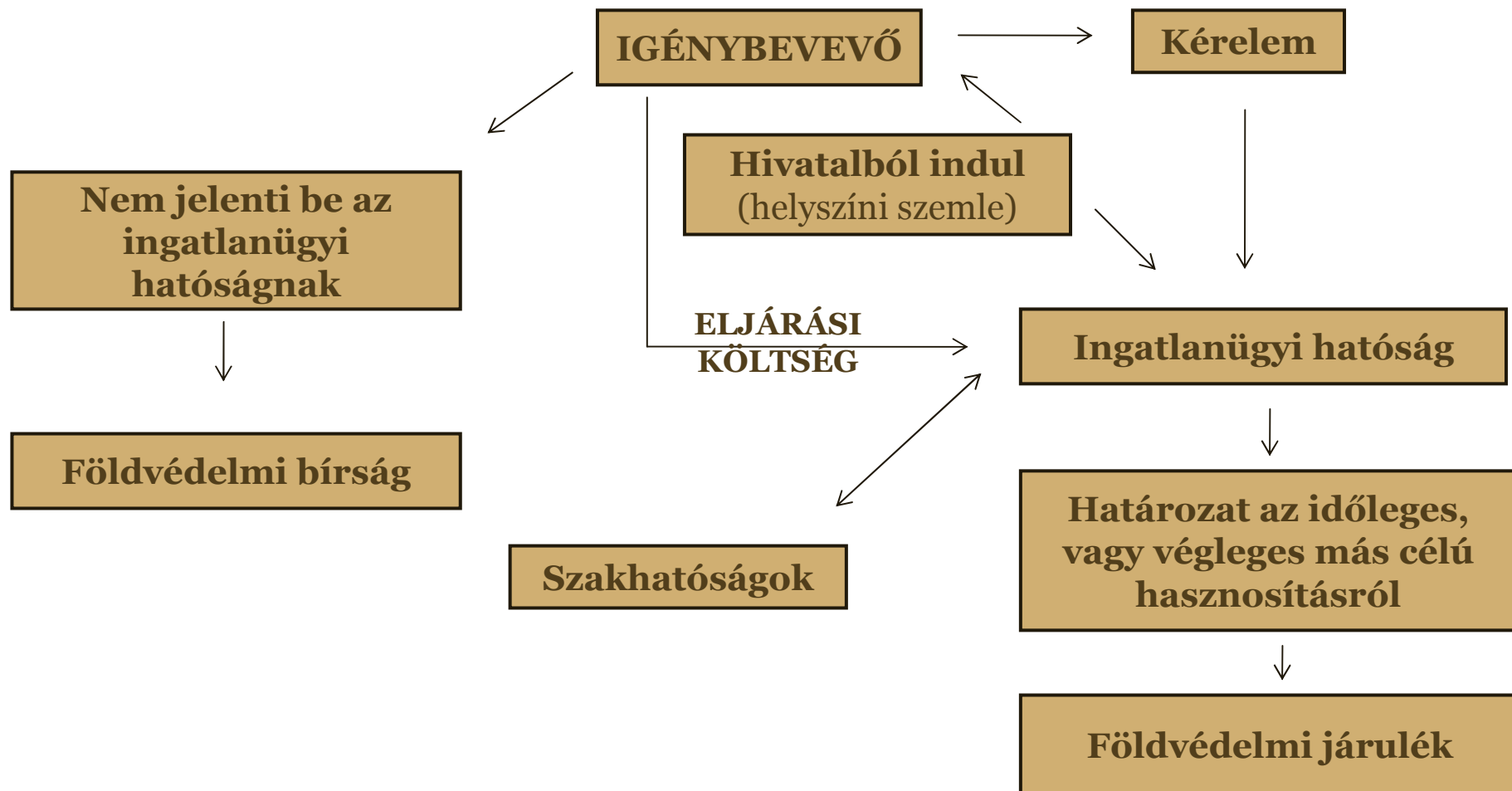
Földtani közeg védelme: 219/2004. (VII. 21.) Kormányrendelet;
314/2005. (XII. 25.) Kormányrendelet;
6/2009. (IV. 14.) KvVM-EüM-FVM rendelet;

FÖLDVÉDELEM

2007. évi CXXIX termőföld
védelméről szóló törvény

FÖLDVÉDELMI ELJÁRÁS

A termőföld más célú hasznosításának engedélyezésével kapcsolatos hatósági eljárás.



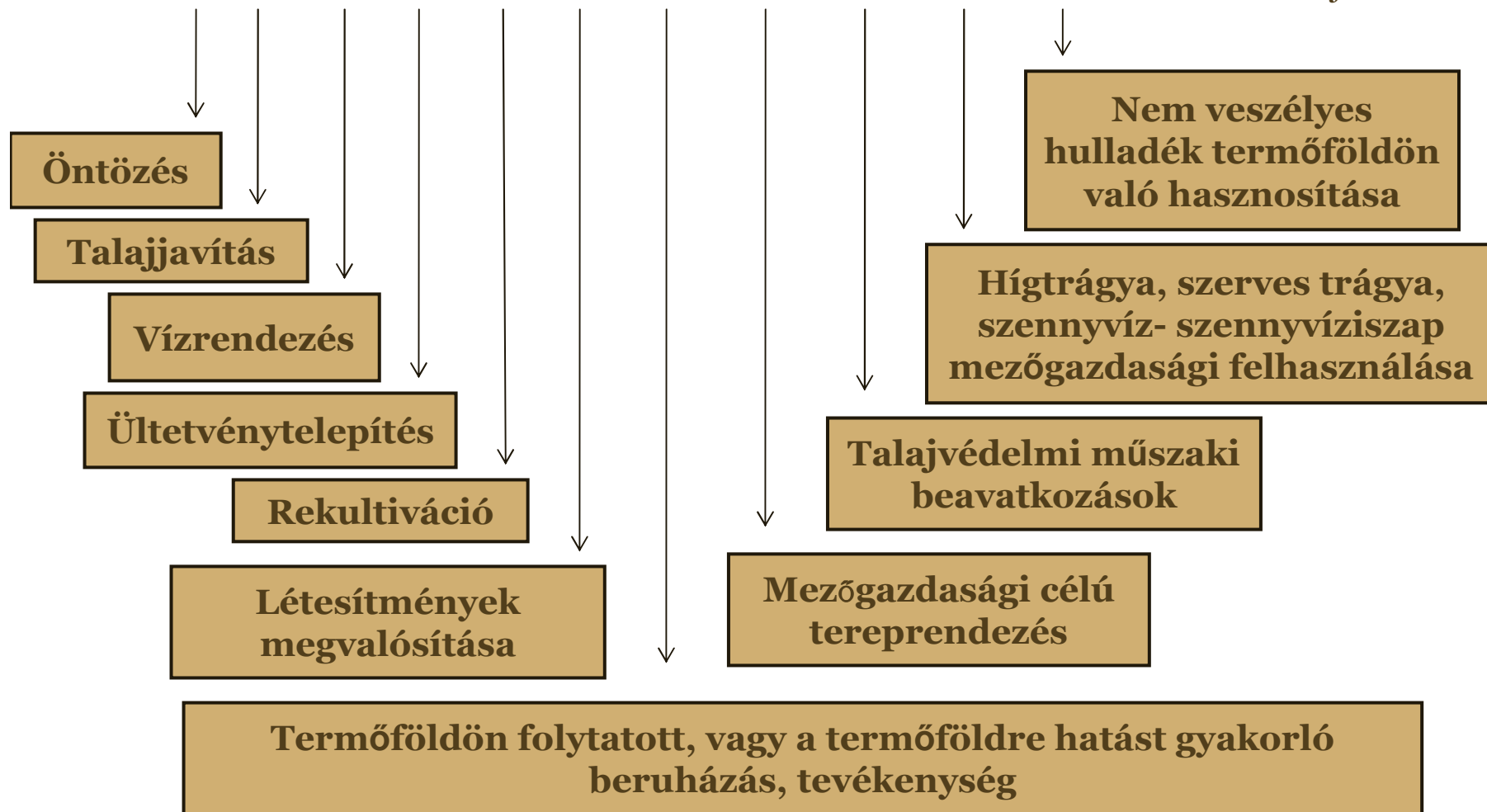
TALAJVÉDELEM

A TALAJVÉDŐ GAZDÁLKODÁS ÉRTELMÉBEN:

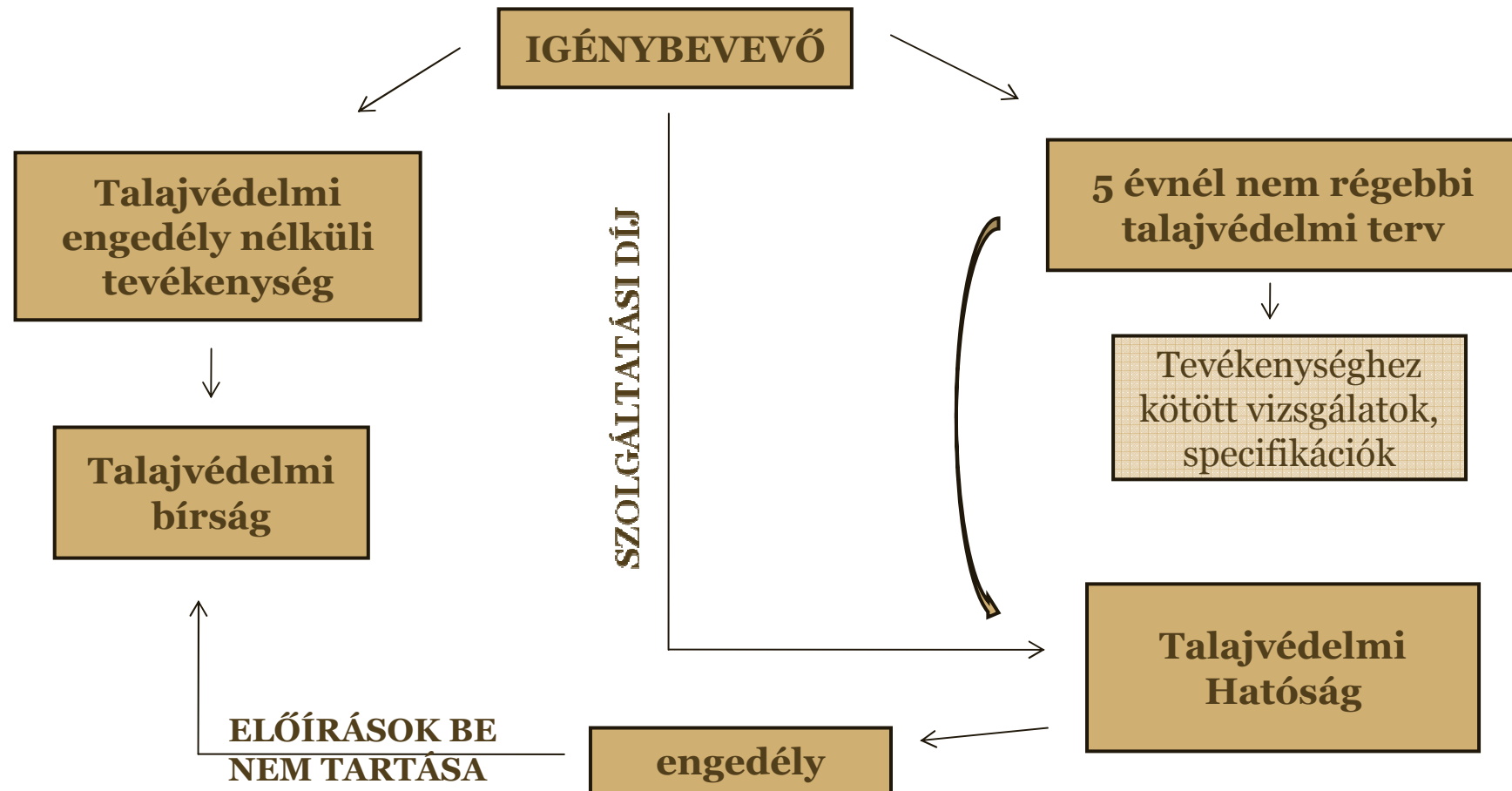
- törekedni kell az erózióval veszélyeztetett területen a víz- és szélerózió megakadályozására,
- a savanyú vagy a savanyodásra hajlamos talajokon meg kell akadályozni a további savanyodást,
- a szikes talajokon tilos olyan talajművelést folytatni, amely a talaj minőségének további romlásával járhat,
- csak olyan minőségű öntözővíz használható, amely másodlagos szikesedés előidézésével nem jár,
- a talaj tömörödésének megelőzésével vagy megszüntetésével meg kell akadályozni a káros vízbőség vagy belvíz kialakulását,
- a földhasználó köteles a termőföldet a minőségét rontó talajidegen anyagoktól megóvni, továbbá
- a földhasználat során a talaj tápanyag-szolgáltatását és a termesztett növények tápanyagigényét figyelembe vevő, környezetkímélő tápanyag-gazdálkodást kell folytatni.

TALAJVÉDELMI TERV

90/2008. (VII. 18.) FVM rendelet a talajvédelmi tervről

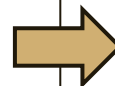


TALAJVÉDELMI TERV



TALAJJAVÍTÁS

- ha a talaj 0-30 cm-es rétegében a pH(H₂O) kisebb mint 6,8 és a hidrolitos aciditás nagyobb, mint 6,0;
- homoktalajok esetében ($K_A < 30$) amennyiben a pH(H₂O) kisebb, mint 6,8 és a hidrolitos aciditás nagyobb, mint 4,0.



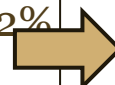
**SAVANYÚ
TALAJOK
JAVÍTÁSA
INDOKOLT**

- a 0-30 cm-es talajrétegben a pH(H₂O) kisebb, mint 6,8 és a hidrolitos aciditás nagyobb, mint 5,0,
- a vízben oldható összes sótartalom nagyobb, mint 0,2%
- a kötöttségi szám (K_A) nagyobb, mint 30,
- az oldható és kicserélhető Na⁺ nagyobb mint 1,0 mgéé/100 g talaj;



**MESZES SZIKJAVÍTÁS
INDOKOLT**

- a felszíni és az alatta levő (50 cm-ig) talajrétegben a pH(H₂O) értéke nagyobb, mint 8,0, illetve a fenoltalein lúgosság nagyobb, mint 0,05%,
- a vízben oldható összes sótartalom nagyobb, mint 0,2%
- a kötöttségi szám (K_A) nagyobb, mint 30,
- az oldható és a kicserélhető Na⁺ nagyobb, mint 1,0 mgéé/100 g talaj.

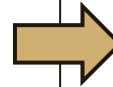


**GIPSZES SZIKJAVÍTÁS
INDOKOLT**

TALAJJAVÍTÁS

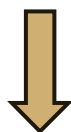
Ha a szántóföldi növénykultúrákkal hasznosított területen a 0-30 cm-es, állókultúrák telepítésénél a 0-60 cm-es talajréteg átlagában a talaj

- a mechanikai összetétel vizsgálata szerint 10%-nál kisebb leiszapolható részt tartalmaz,
- összes humusztartalma kisebb, mint 1%.



**HOMOKTALAJOK
JAVÍTÁSA INDOKOLT**

MEZŐGAZDASÁGI CÉLÚ TEREPRENDEZÉS



**Csak ha nem jár termőterület
csökkenéssel (kivéve a teraszírozás).**

- ha a tereprendezést követően 1,5 m-nél magasabban helyezkedne el az átlagos talajvízszint (ez a tervezett hasznosítástól függően változhat),
- ha a tereprendezést követően a felső 1 m-es rétegben mészkőpad, homokkő, kő vagy kavicsréteg, valamint szikes, sós, továbbá glejes talajszint helyezkedne el,
- ha tereprendezés után a terület termékenysége csökkenne.

**KIZÁRÓ
OKOK**



ÜLTETVÉNYTELEPÍTÉS

1500 m²-nél nagyobb szőlő- és gyümölcs, valamint 500 m²-nél nagyobb bogyós gyümölcsű ültetvény telepítése esetén.

HUMUSZOS TERMŐRÉTEG MEGMENTÉSE

Minden esetben ha:

- mélysége legalább 20 cm,
- humusztartalma nagyobb, mint 1,0%,
- talajidegen és szennyező anyagot nem tartalmaz,
- kémhatása nem szélsőséges, azaz a vizes szuszpenzióban mért pH értéke 5,0 és 8,7 közötti, valamint
- a talaj, vízben oldható sótartalma 0,15%-nál kisebb;

FeltételeSEN ha:

- humusztartalma < 1,0%,
- szénsavas mésztartalma magasabb 20%-nál,
- a környező, kedvezőtlenebb adottságú területek talajának kedvezőtlen tulajdonságai mérsékelhetők,
- bányászattal vagy egyéb módon roncsolt talajok rekultivációja során kielégítő minőségű humuszos termőrétég a szükséges mennyiségben nem áll rendelkezésre;

Talajvédelmi járulékot kell fizetni a humuszos termőrétég eltávolítása után.

REKULTIVÁCIÓ, ÚJRAHASZNOSÍTÁS

Összesen 400 m²-nél nagyobb területekre, illetve a talajfelszín megbontásával járó, 500 métert meghaladó vonalas létesítmények, fektetési munkái esetében, amelyek a mezőgazdasági használattól eltérő beavatkozások miatt károsodtak és a rekultivációs műveleteket követően újra mezőgazdasági célú hasznosításra kerülnek.

VÍZRENDEZÉS, ERÓZIÓ ELLENI VÉDELEM

Vízrendezés indokolt: ha a termőföld művelési ágának megfelelő hasznosítása a kedvezőtlen vízháztartási viszonyok miatt tartósan akadályoztatva van.

Erózió elleni védelem célja: lejtő felszínén mozgó víz helyben tartása vagy kártétel nélküli elvezetése műszaki talajvédelmi beavatkozások, létesítmények megvalósításával.

Házi vízigényt meghaladó
vízhasználat esetén.

ÖNTÖZÉS

HÍGTRÁGYAFELHASZNÁLÁS

Kizáró tényezők:

Talajtani, domborzati tényezők:

- 60 cm-nél sekélyebb termőréteg,
- az átlagos talajvízszint 150 cm-nél közelebb helyezkedik el a talajfelszínhez,
- esőszerű öntözés esetén 6%-nál meredekebb lejtő, vagy ellenesésekkel tarkított terület,
- felületi öntözés esetén 5%-nál meredekebb lejtő,
- csúszócsoves (csőfüggönyös) technológia alkalmazása esetén 12%-nál meredekebb lejtő,
- injektálásos technológia alkalmazása esetén 17%-nál meredekebb lejtő.

Tilos hígtrágya felhasználása továbbá:

- vízzel telített, fagyott, hótakaróval borított talajon,
- állóvizek partvonalától mért 20 méteres sávban,
- egyéb felszíni vizektől mért 5 méteres sávban,
- közegészségügyi védőtávolságokon belül lévő területeken.

Közegészségügyi védőtávolságok:

Felületi hígtrágya kijuttatás esetén:

lakott területtől, élelmiszeripari üzemtől 300 m
országos közutaktól 10 m
tanyától 50 m

Esőztető öntözési mód esetén:

lakott területtől, élelmiszeripari üzemtől,
állattartó teleptől 500 m
gyorsforgalmi utaktól és közlekedési főutaktól
200 m
alacsonyabb rendű közutaktól 100 m
tanyától 100 m

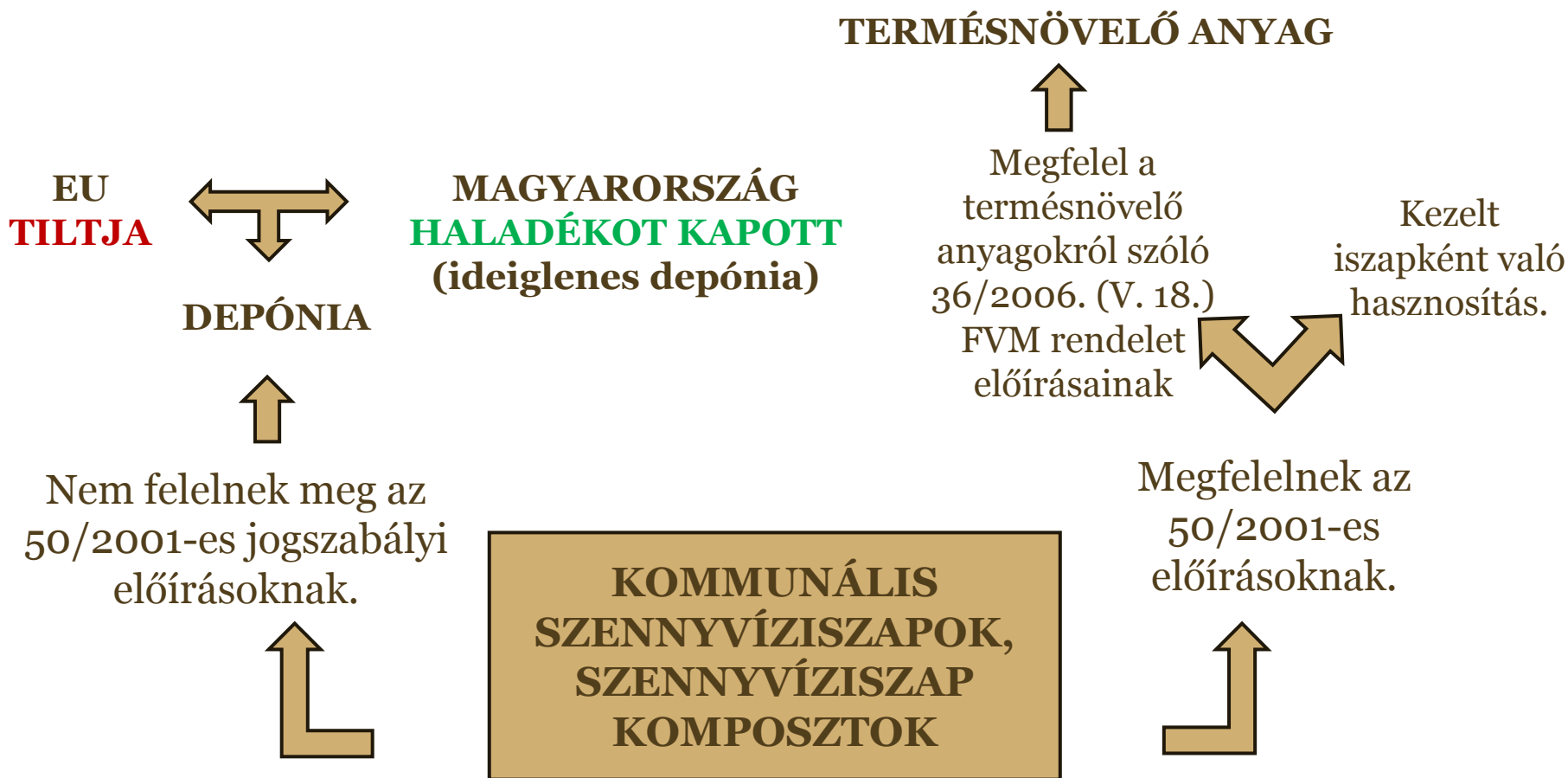
Injektálásos technológia alkalmazása esetén:

gyorsforgalmi utaktól, közlekedési főutaktól,
illetve tanyától 10 m védőtávolságot kell tartani.

Minden egyéb esetben a 100 m-es védőtávolság figyelembe vétele indokolt.

SZENNYVÍZISZAPOK, SZENNYVÍZISZAP KOMPOSZTOK FELHASZNÁLÁSA

90/2008. (VII. 18.) FVM rendelet a talajvédelmi tervről
50/2001. (IV. 3.) Korm. Rendelet a szennyvizek, szennyvíziszapok, szennyvíziszap komposztok felhasználásáról



SZENNYVÍZISZAPOK, SZENNYVÍZISZAP KOMPOSZTOK FELHASZNÁLÁSA

**TILOS
FELHASZNÁLNI**



- a zöldségnövények és a talajjal érintkező gyümölcsök termesztése esetében;
- termő szőlő és bogyógyümölcs-, valamint intenzív, alacsony törzsű gyümölcsültetvényekben vegetációs időn belül;
- szántóföldi növények termesztésére, valamint takarmánytermesztésre használt területen vegetációs időn belül;

- ha a talaj az 50/2001-es rendeletben közölt határértékeket meghaladó koncentrációban tartalmaz mérgező elemeket és káros anyagokat;
- ha pH-értéke 5,5-nél alacsonyabb;
- ha szélsőséges mechanikai összetételű;
- ha a termőrétegének vastagsága 60 centiméternél kevesebb;
- ha a talajvizének évi átlagos szintje 150 cm-nél magasabb, és a talajvízszint legmagasabb átlaga nem éri el a 100 centimétert;
- ha a talajvizének nitrát koncentrációja meghaladja az 50 mg/l értéket;
- karsztos területen, ahol a felszínen vagy 10 méteren belül a felszín alatt mészkő, dolomit, mész- és dolomitmárga képződmények találhatóak;
- a 6 százaléknál nagyobb lejtésű területen folyékony szennyvíziszap felhasználása tilos.

SZENNYVÍZISZAPOK, SZENNYVÍZISZAP KOMPOSZTOK FELHASZNÁLÁSA

- 300 méter védőtávolságot kell tartani a lakott területtől, lakóépülettől, amit a hatóság legfeljebb a kétszeresére növelheti, vagy 100 méterre csökkentheti.
- A felhasználható szennyvíziszap és szennyvíziszap komposzt mennyiséget a nitrogén, mérgező elem és károsanyag-tartalmuk alapján kell meghatározni a talaj tápelem-ellátottsága, valamint a természeteni kívánt növény tápanyagigénye figyelembevételével.
- A nitrátérzékeny minősülő mezőgazdasági területre a kijuttatott összes nitrogén mennyisége nem haladhatja meg évente a 170 kg/ha értéket.

NEM MG-I EREDTŰ, NEM VESZÉLYES HULLADÉKOK FELHASZNÁLÁSA

Csak abban az esetben ha a termőföld minőségében negatív változás nem következik be.

- A hulladék nem tartalmazhat nem bomló, talajidegen anyagokat.
- A kijuttatható dózist a legnagyobb arányban található tápelemtartalom figyelembevételével kell megállapítani.
- A szennyező anyagok kijuttatható mennyiségének korlátozásánál a külön jogszabály¹ szerinti értékeket kell figyelembe venni.
- Az állati eredetű hulladék és annak kezelt végtermékei hasznosítása során a külön jogszabályban² foglaltakat is figyelembe kell venni.

1.50/2001-es (szennyvíziszap, szennyvíziszap komposzt felhasználása); 6/2009-es (határértékrendszer)rendeletek

2.71/2003. (VI. 27.) rendelet (állati hulladékok felhasználása)

NITRÁTSZENNYEZÉSSEL SZEMBENI VÉDELEM

27/2006. (II. 7.) Korm. Rendelet a nitrátérzékeny területek kijelöléséről
59/2008. (IV. 29.) FVM rendelet a nitrátszennyezéssel szembeni cselekvési programról

NITRÁTÉRZÉKENY TERÜLETEK KIJELÖLÉSE

-felszíni vizek: Balaton, Velencei-tó, Fertő tó, ivóvíz-ellátási célt szolgáló tározó vízgyűjtő területe;

-felszín alatti vizek: jogszabályilag meghatározott karsztos területek; ivóvízbázis, ásvány- és gyógyvízhasznosítást szolgáló felszín alatti vizek védőterülete; olyan terület, ahol a fő porózus-vízadó összlet teteje a felszíntől számítva 50 m-nél kisebb mélységben van; belterület, kivéve, ha a felszín alatti víz nitrát tartalma bizonyítottan nem haladja meg az 50 mg/l értéket; a bányatavak 300 méteres parti sávja; állattartó telepek, valamint trágyatárolók területe;

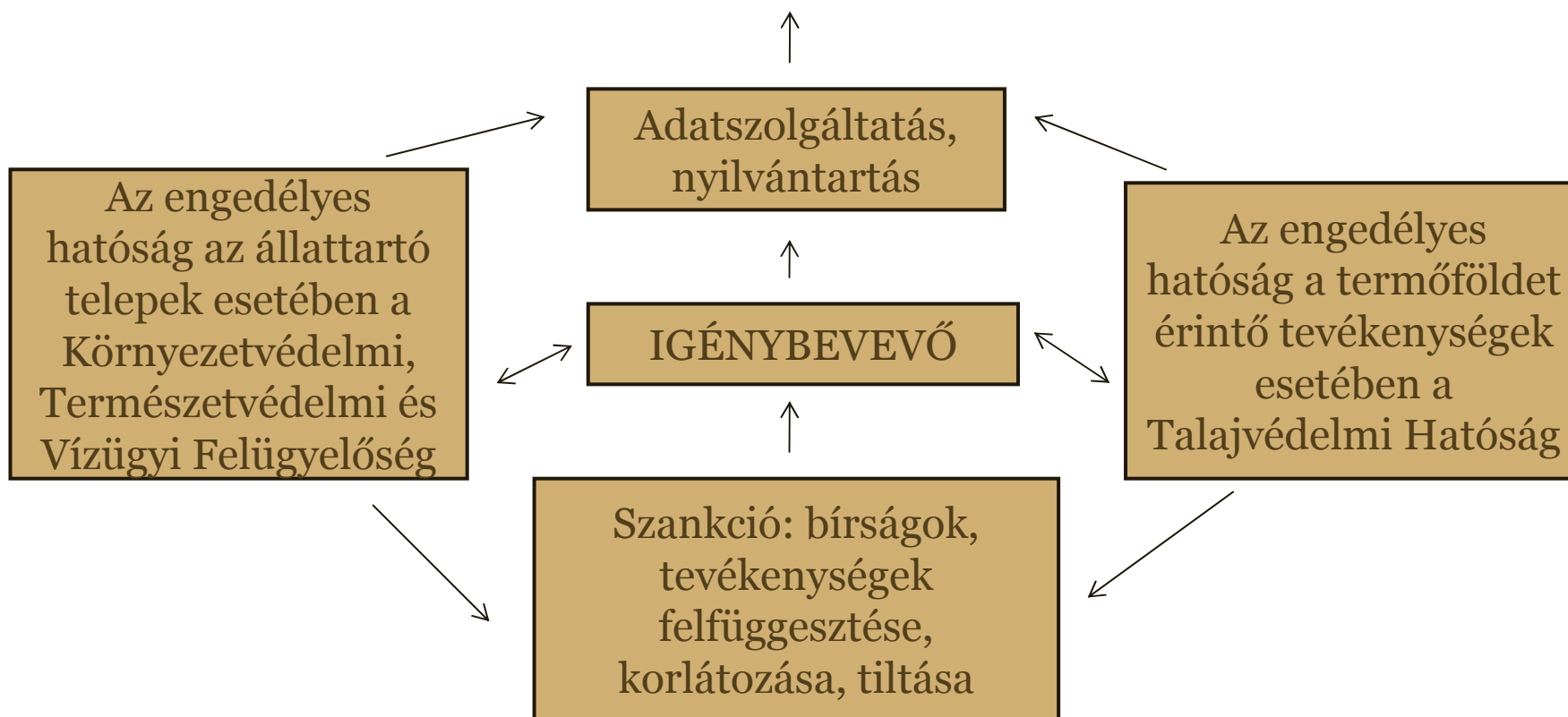
HELYES MEZŐGAZDASÁI GYAKORLAT

- nitrátérzékeny területen a szerves trágyával kijuttatott nitrogén mennyisége nem haladhatja meg a 170 kg/ha/N;
- tilos kijuttatni trágyát november 15-től február 15-ig, kivéve az őszi kalászosok fejtrágyázása;
- tápanyagok közvetlenül vagy közvetve sem juthatnak a felszíni vizekbe;
- tápanyag utánpótláskor a talaj tápanyag-ellátottságát, a termesztett növény tápanyagigényét figyelembe kell venni;
- az öntözött terület talaját, valamint a talajvíz szintjét és minőségét rendszeresen ellenőriztetni kell.
- állattartó telepen képződött trágyát a rendeletben rögzítettek szerinti trágyatárolóban kell gyűjteni.

Az egységes területalapú támogatás igénylése esetén ezek teljesítendőek.

NITRÁTSZENNYEZÉSSEL SZEMBENI VÉDELEM

Az **Európai Bizottság részére** a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről szóló, 91/676/EGK szerinti tájékoztatásról a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter a környezetvédelemért felelős miniszterrel egyetértésben gondoskodik.



ERDŐTÖRVÉNY

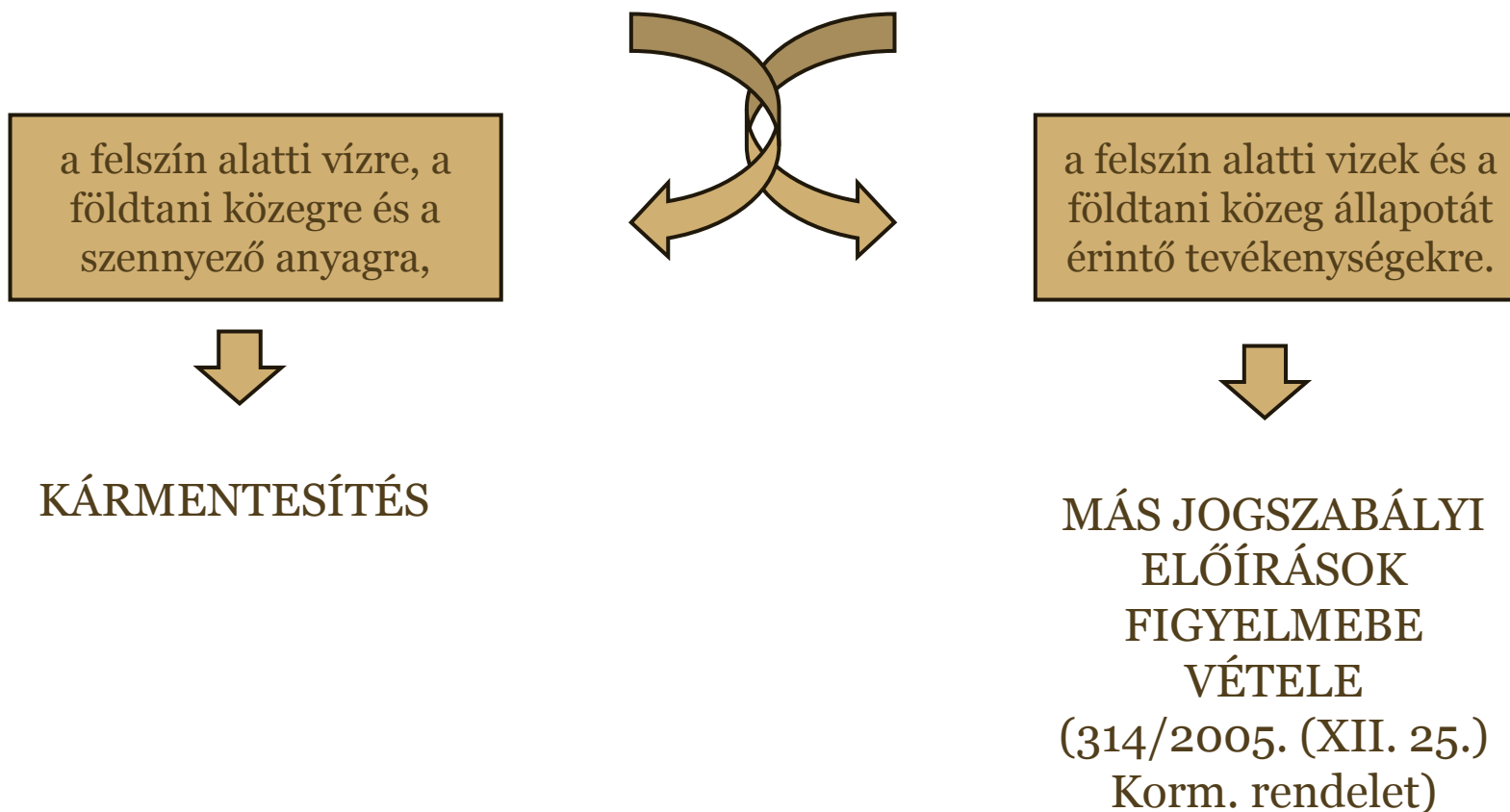
2009. évi XXXVII. erdő védelméről szóló törvény

- az erdőben a **talajvédelemért az erdőgazdálkodó felelős;**
- az erdővel szomszédos területekről származó károsító hatások megszüntetéséről és következményeinek **felszámolásáról a kár előidézője köteles gondoskodni;**
- az erdőben **szennyvíz, szennyvíziszap, hígtrágya** vagy **talajszennyező** anyag elhelyezése **tilos;**
- a törvényben a talaj védelme érdekében speciális szabályozás is előtérbe kerül pl.: a talaj **humuszos termőrétegének összegyűjtése és elszállítása tilos;**
- tekintettel arra, hogy az erdei életközösségnek elválaszthatatlan része a termőtalaj, a talajvédelmi **hatósági jogkört az erdészeti hatóság gyakorolja;**

A TALAJ, MINT FÖLDTANI KÖZEG VÉDELME

219/2004. (VII. 21.) Korm. Rendelet a felszín alatti
víz védelméről
6/2009. (IV. 14.) KvVM-EüM-FVM rendelet a
határértékekről

**A felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004. (VII. 21.) Korm.
rendelet kiterjed**



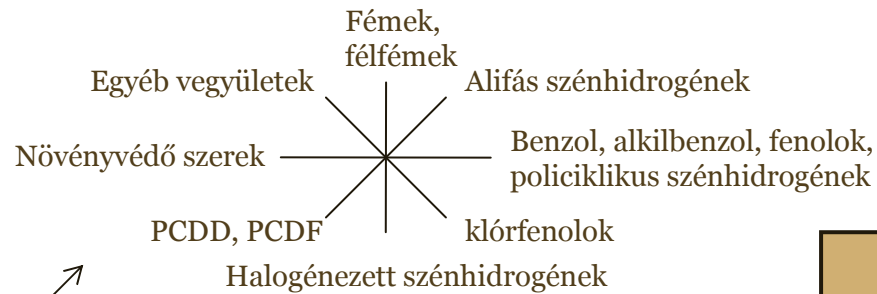
314/2005. (XII. 25.) KORMÁNYRENDELET...

...környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati eljárásról.

- környezeti hatásvizsgálat kötelees tevékenységek (I. melléklet);
- egységes környezetvédelmi tevékenységhez kötött tevékenységek (II melléklet);
- felügyelőség döntésétől függően környezeti hatásvizsgálat kötelees tevékenységek (III. melléklet);

A felügyelőség az engedélyben környezetvédelmi követelményeket határoz meg a talajra vonatkozólag is.

KÁRMENTESÍTÉS



Szennyező anyag túllépi a (B) szennyezettségi határérték

6/2009. (IV. 14.) rendelet a határértékekről

Cél a hatósági határozatban előírt (D) Egyedi kármentesítési határérték

IDŐ

TÉNYFELTÁRÁS

Szennyező azonosítása, horizontális és vertikális lehatárolása.

MŰSZAKI BEAVATKOZÁS

Szennyező anyag koncentrációjának csökkentése a kiválasztott technológia segítségével.

MONITORING

A beavatkozás sikerességének ellenőrzése, felülvizsgálata.